

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-641650-II-702/10/JN

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
AL Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 8. XII. 2011

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Do podległego mi Biura wpływają liczne wnioski mężczyzn pozbawionych wolności, którzy wskazują na problemy w utrzymaniu w zakładach karnych i aresztach śledczych higieny osobistej. Podnoszą oni, iż ciepła kąpiel raz w tygodniu jest niewystarczająca oraz stanowi poważne utrudnienie w utrzymaniu czystości i schludnego wyglądu. Tożsame uwagi osadzeni kierują do pracowników Biura podczas wizytacji jednostek penitencjarnych.

Zgodnie z art. 102 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazany ma prawo do odpowiednich ze względu na zachowanie zdrowia warunków higieny. Zapis ten został doprecyzowany w (odpowiednio) § 30 ust. 3 i § 32 ust. 4 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Stanowi on, że skazany (tymczasowo aresztowany) korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Częstsze kąpiele przysługują tylko niektórym grupom osadzonych np., zatrudnionym przy pracach brudzących, chorym, czy też skazanym kobietom, dla których kąpiel organizowana jest dwa razy w tygodniu. Jednak dla znacznej liczby mężczyzn pozbawionych wolności kąpiel ograniczona jest do kodeksowego minimum.

Utrzymywanie należytej czystości osobistej jest nie tylko prawem więźnia, ale w myśl § 30 ust. 1 przywołanego rozporządzenia również jego obowiązkiem. Tymczasem w licznych zakładach karnych osadzeni nie mają dostępu do ciepłej wody

w celach, w wielu jednostkach kąpiki sanitarne, z uwagi na brak pełnej zabudowy, nie zapewniają intymności przy wykonywaniu czynności higienicznych, a ciepła kąpiel raz w tygodniu trwa zbyt krótko (zwykle 5 minut). Istnieją więc przeszkody, zarówno w korzystaniu przez skazanego z prawa do utrzymania higieny osobistej, jak również w wywiązywaniu się przez niego z tego obowiązku.

W mojej ocenie istnieje potrzeba zapewnienia mężczyznom pozbawionym wolności możliwości częstszego - co najmniej dwa razy w tygodniu - korzystania z ciepłej kąpieli. Utrzymanie higieny jest podstawową potrzebą człowieka, buduje również jego poczucie wartości. Warunki bytowe i higieniczne stanowią zaś odbicie zasady humanitaryzmu. Potrzebę częstszych kąpieli należy traktować także jako wyraz większej świadomości higieny osobistej skazanych i ich troski o własne zdrowie. Obowiązujące przepisy umożliwiają wprowadzenie dla więźniów częstszych kąpieli, niemniej jednak tylko zmiana zapisu § 30 ust. 3 regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności może przynieść oczekiwane rozwiązania w tym zakresie.

Istotna w sprawie jest również potrzeba uwzględnienia w praktyce standardów praw więźniów, wyrażonych we „Wzorcowych regułach ONZ minimum postępowania z więźniami” z 1955 r. oraz w Europejskich Regułach Więziennych, określających dopuszczalne ograniczenia praw i wolności podstawowych osób uwięzionych. Zgodnie z regułą 19.4 ERW (2006) *„udostępnia się odpowiednie pomieszczenia, tak aby każdy więzień mógł wykąpać się lub wziąć prysznic w temperaturze stosownej do klimatu, jeśli możliwe codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (lub w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny”*. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), w raporcie z wizytacji polskich jednostek penitencjarnych przeprowadzonych w 2009 r., zwrócił uwagę na sytuację więźniów w zakresie zapewnienia im kąpieli jedynie raz w tygodniu. CPT wezwało polskie władze do rozważenia zwiększenia częstotliwości korzystania z pryszniców przez więźniów w świetle w/w Reguły. Nie mam wątpliwości, że Polska jako członek ONZ i Rady Europy winna uwzględniać treść wskazanych zaleceń międzynarodowych przy kształtowaniu prawa wewnętrznego i podejmować wysiłki zmierzające do ich realizacji w swoich jednostkach penitencjarnych.

Rozumiem, że realizacja tych zadań wiąże się z ryzykiem ponoszenia obciążeń ekonomicznych i organizacyjnych, ale z takim ryzykiem wiążą się wszystkie działania zmierzające do poprawy warunków odbywania kary (np. likwidacja przeludnienia, pełniejsza ochrona prawa więźniów do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego).

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie inicjatywy prawodawczej w celu zmiany przedmiotowej regulacji w taki sposób, aby mężczyźni pozbawieni wolności mieli zapewnioną możliwość korzystania z ciepłej kąpieli co najmniej dwa razy w tygodniu.

Łuczyna Wójcik

Janusz Jędrzejewski